

Til Norges Bank

30.08.2024

Tilrådning om å utelukke Evraz PLC fra Statens pensjonsfond utland

Sammendrag

Etikkrådet anbefaler å utelukke Evraz PLC (Evraz) fra Statens pensjonsfond utland (SPU), på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til grove brudd på grunnleggende etiske normer. Bakgrunnen er selskapets bidrag til å opprettholde Russlands folkerettsstridige aggresjonskrig mot Ukraina.

Evraz er et selskap som blant annet produserer stål og driver gruvevirksomhet, hovedsakelig i Russland. Evraz er børsnotert på London Stock Exchange. Ved utgangen av 2023 eide SPU aksjer i selskapet til en verdi av NOK 43 766 783, tilsvarende en eierandel på 0,96 prosent.

Etikkrådet mener det er en uakseptabel risiko for at Evraz medvirker til særlig grove brudd på grunnleggende etiske normer ved å levere stål til selskapet UralVagonZavod som blant annet produserer stridsvogner til bruk i den folkerettsstridige krigen Russland fører i Ukraina.

Etikkrådets anbefaling er basert på informasjon fra ulike medier, offisiell informasjon fra britiske myndigheter, en domstolsavgjørelse fra Storbritannia og informasjon fra selskapets nettsider og rapportering. Etikkrådet har kontaktet Evraz for å få ytterligere informasjon, men selskapet har ikke besvart rådets henvendelser.

Innhold

1	Innledning	1
1.1	Hva rådet har tatt stilling til	1
1.2	Kilder	2
2	Bakgrunn	2
2.1	Evrax virksomhet	2
2.2	Sanksjoner	2
2.3	Leveranser til det russiske forsvaret	4
3	Informasjon fra selskapet	5
4	Etikkrådets vurdering	6
5	Tilrådning	7

1 Innledning

Etikkrådet har vurdert Statens pensjonsfond utland (SPU) investeringer i Evraz PLC¹ opp mot de etiske retningslinjene for observasjon og utelukkelse fra SPU (de etiske retningslinjene).² Tilrådingen gjelder grove brudd på grunnleggende etiske normer ved at selskapet bidrar til å opprettholde og muliggjøre den folkerettsstridige aggresjonskrigen Russland fører mot Ukraina. Etikkrådet mener det er en uakseptabel risiko for at Evraz blant annet leverer stål til russisk forsvarsindustri.

Evraz er et britisk-registrert stålproduksjons- og gruveselskap. Selskapets hovedaktivitet er i Russland hvor det blant annet produserer stål. Evraz er notert på London Stock Exchange. Handelen i selskapets aksjer har vært suspendert siden mars 2022.³

Ved utgangen av 2023 eide SPU aksjer for nær 44 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,96 prosent i selskapet.

1.1 Hva rådet har tatt stilling til

Evraz har gjennom sin aktivitet i Russland blitt beskyldt for å levere sentrale innsatsfaktorer, først og fremst stål, til russisk militærindustri. Etikkrådet har tatt stilling til om selskapet dermed medvirker til eller selv er ansvarlig for grove brudd på grunnleggende etiske normer.

Utgangspunktet for Etikkrådets vurdering er at Russlands pågående, fullskala aggresjonskrig mot Ukraina, innledet 24. februar 2022, er i strid med maktforbudet i folkeretten slik det er nedfelt i FN-pakten art. 2 (4).

Selskaper som bidrar til å muliggjøre og opprettholde Russlands krigføring, men som ikke rammes av statsobligasjonsunntaket i § 4 d) eller krig- og konfliktkriteriet i § 4 b), vurderes etter samlekriteriet «andre særlig grove brudd på grunnleggende etiske normer», § 4 h). Dette kriteriet lyder som følger: *Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for: [...] h.) andre særlig grove brudd på grunnleggende etiske normer.*

---

1 Issuer ID: 28252126

2 <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+++pensjonsfond+++utland>

³ www.londonstockexchange.com/news-article/market-news/suspension-evraz-plc/15362787

Kriteriet omfatter «saker som ikke naturlig faller inn under de øvrige punktene, men der normbrudd er like alvorlige som under de andre kriteriene».⁴

For at et selskap skal kunne anses å medvirke til Russlands krigføring i Ukraina mener Etikkrådet at krigføringen må bli vanskeliggjort dersom selskapets bidrag tenkes borte. I dette ligger det at selskapets bidrag må være av en viss betydning og ha tilstrekkelig nærhet til selve krigsinnsatsen.

Etikkrådet skal vurdere risikoen for pågående eller framtidige normbrudd. Etikkrådet legger her vekt på om selskapet bidrar til å opplyse saken, og legger til grunn at selskapets svar på Etikkrådets henvendelser er et vesentlig moment ved vurderingen av framtidig risiko. Manglende vilje til å opplyse saken fra den primære kilden for rådets undersøkelser kan i seg selv bidra til at risikoen for uetisk atferd anses uakseptabelt høy.⁵

1.2 Kilder

Tilrådommen bygger på offentlig tilgjengelig informasjon. Kildene er i hovedsak internasjonal presse, offisiell informasjon fra britiske myndigheter, en dom fra en britisk domstol, uttalelser fra selskapet publisert på dets nettsider og selskapets siste tilgjengelige årsrapport.

2 Bakgrunn

2.1 Evraz virksomhet

Evraz har lenge vært blant verdens største produsenter av stål. Selskapets aktivitet omfatter hele verdikjeden fra utvinning, produksjon, til salg/logistikk. Selskapet er også verdens største produsent av metallet vanadium, i tillegg til at det blant annet utvinner kull. Selskapet har i all hovedsak sin aktivitet i Russland.

2.2 Sanksjoner

Selskapet er kontrollert av fem russiske forretningsmenn som til sammen eier i overkant av 66 prosent av aksjene.⁶ Flere av disse ble kort tid etter Russlands

---

⁴ NOU 2020: 7, side 199

⁵ NOU 2020: 7, på side 245

⁶ Evraz Plc 2021 Annual report & Accounts - www.evraz.com/upload/iblock/5c5/EVRAZ_Annual_Report_2021.pdf - side 5

fullskalainvasjon av Ukraina 24. februar 2022 sanksjonert av britiske myndigheter, noe som blant annet førte til at samtlige eksterne styremedlemmer umiddelbart fratrådte.⁷

Evrax ble den 5. mai 2022 satt på Storbritannias sanksjonsliste.⁸ Begrunnelsen har endret seg over tid, men er i skrivende stund som følger:

«Evrax plc is obtaining a benefit from or supporting the Government of Russia by: (1) carrying on business in sectors of strategic significance to the Russian Government, namely the extractive sector, the transport sector, and the construction sector; and (2) owning or controlling directly or indirectly the following subsidiaries – JSC Evrax NTMK, (...), JSC Evrax ZSMK (...) each of which: (a) carries out business in one or more sectors of strategic significance to the Government of Russia; and (b) carries out business of economic significance to the Government of Russia.»⁹

Som følge av sanksjonene fratrådte EY som revisor høsten 2022. Selskapet har ikke vært i stand til å skaffe ny revisor og har følgelig ikke avgitt årsrapport for 2022.¹⁰

Selskapet er ikke sanksjonert av andre enn Storbritannia.

Et tidligere styremedlem og aksjonær som ble ilagt sanksjoner, krevde i 2022 rettslig prøving av sanksjonene.¹¹ I dommen opprettholdes sanksjonene.

Handel i selskapets aksjer på London Stock Exchange har vært suspendert siden mars 2022.¹²

---

⁷ Financial Times, 11. mars 2022: *Evrax directors quit in wake of UK sanctions*, www.ft.com/content/fcc0f2c7-e687-4d9d-986e-11a32bf481c1

⁸ UK Government Press release, 5. mai 2022: *Russia: UK sanctions major manufacturer of Russian steel*, www.gov.uk/government/news/russia-uk-sanctions-major-manufacturer-of-russian-steel

⁹ UK Sanctions list publication per 13. juni 2024: docs.fcdo.gov.uk/docs/UK-Sanctions-List.html

¹⁰ Bloomberg Tax, 9. november 2022: *EY resigns as Evrax Auditor following Russia Sanctions*, news.bloombergtax.com/financial-accounting/ey-resigns-as-evrax-auditor-following-russia-sanctions

¹¹ High Court of Justice King`s Bench Division administrative Court Approved judgement, 18. august 2023, www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2023/08/Shvidler-v-Foreign-Secretary.pdf

¹² Financial Times, 10. mars 2022: *Evrax shares suspended after UK imposes sanctions on Abramovich*, www.ft.com/content/a703b89c-1f09-49d9-9179-2dfd16f37354

2.3 Leveranser til det russiske forsvaret

I 2012 signerte Evraz en femårs-avtale om leveranser av blant annet metall til det russiske selskapet UralVagonZavod (UVZ).¹³ UVZ skal være verdens største produsent av stridsvogner, og produserer tanks av typen T-72 og T-90, begge i aktiv tjeneste i Ukraina. UVZ ble satt på britiske sanksjonslister umiddelbart etter krigsutbruddet 24. februar 2022, nettopp med den begrunnelse at selskapet produserer militært materiell, blant annet stridsvogner.¹⁴ UVZ er også sanksjonert i EU, hvor det fremheves at UVZ er den eneste produsenten av stridsvogner i Russland.¹⁵

Evraz skal ifølge medier i en årrekke ha levert stål, vanadium og det kjemiske stoffet toluene som kan brukes i produksjon av ammunisjon til statskontrollerte fabrikker som forsyner det russiske militæret, blant andre UVZ, gjennom datterselskapene Evraz NTMK og Evraz ZSMK.¹⁶ Avsløringene var basert på en gjennomgang av offentlig tilgjengelige anbudsdokumenter. Tilgangen til disse dokumentene ble fjernet ved en lovendring i Russland i 2022.

I en artikkel publisert den 27. januar 2023 av LiveEO, et nettsted som analyserer og bruker satellittbilder i sin rapportering, pekes det på den geografiske nærheten mellom UVZ sine fabrikklokaler og et større stålverk eid av Evraz, gjennom det heleide datterselskapet Evraz NTMK.¹⁷ Stålverket ble i 2021 rapportert å ha svært stor kapasitet innen stålproduksjon.¹⁸

---

¹³ The Guardian, 5. mai 2022: *UK imposes sanctions on Roman Abramovich-linked steel firm Evraz*, www.theguardian.com/business/2022/may/05/uk-sanctions-steel-firm-evraz-russia-roman-abramovich

¹⁴ UK Sanctions list publication per 13. juni 2024: docs.fcdo.gov.uk/docs/UK-Sanctions-List.html

¹⁵ Official Journal of the European Union, 15. mars 2022: *Council implementing regulation (EU) 2022/24*, eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32022R0427

¹⁶ OCCRP (Organized Crime and Corruption Reporting Project), 20. juli 2022: *Despite Denials, Abramovich Companies Have Supplied Materials for Russian Military*, www.occrp.org/en/blog/16587-despite-denials-abramovich-companies-have-supplied-materials-for-russian-military (sist besøkt 24. juni 2024)

¹⁷ Live EO, 27. januar 2023: *Here, Abramovich`s English Steel Company Supplies Putin`s Tank Builder*, www.live-eo.com/article/abramovich-english-steel-company (sist besøkt 24. juni 2024)

¹⁸ Fitch Ratings, 7. juni 2021: *Fitch Revises EVRAZ`s Outlook to Positive; Affirms at BB+*, www.fitchratings.com/research/corporate-finance/fitch-revises-evraz-outlook-to-positive-affirms-at-bb-07-06-2021 (sist besøkt 24. juni 2024)

UVZ produserer også togvogner og maskiner til sivilt bruk der, men ifølge artikkelen fra Live EO skal stålverket Evraz nå eier, ha lange tradisjoner med leveranser av stål til bygging av stridsvogner. Videre pekes det på at stålet blir levert til UVZs fabrikklokaler som både produserer togvogner/maskineri og stridsvogner i samme lokaler. Hvorvidt det leverte stålet brukes til sivile eller militære formål er dermed vanskelig å undersøke. Enkelte kilder hevder dessuten at UVZ siden sommeren 2023 fullstendig har faset ut produksjon av sivile produkter, og dermed utelukkende produserer stridsvogner.^{19, 20}

Det er rapportert at den russiske økonomien i stadig økende grad mobiliseres for krigsproduksjon,²¹ og at russisk lovgivning pålegger selskaper i økende grad å bidra med tjenester og varer til militæret.²²

Evraz har i en pressemelding benektet enhver påstand om leveranser til det russiske forsvaret og hevder utelukkende å levere varer til sivile formål.²³

3 Informasjon fra selskapet

Etikkrådet har skrevet til Evraz og bedt om informasjon om selskapets leveranser av stål og ingredienser egnet til bruk i ammunisjon.²⁴ Selskapet har ikke besvart Etikkrådets henvendelser.

---

¹⁹ Bulgarianmilitary.com, 29. juni 2023: *Russia`s UVZ halts all secondary output, begins tank mass production*, bulgarianmilitary.com/2023/06/29/russias-uvz-halts-all-secondary-output-begins-tank-mass-production/ (sist besøkt 24. juni 2024)

²⁰ Hindustan Times, 30. juni 2023: *Putin`s New Lethal Plan Amid Ukraine War; Russia To Unleash Tank Fury On Zelensky`s Men*, www.hindustantimes.com/videos/world-news/putins-new-lethal-plan-amid-ukraine-war-russia-to-unleash-tank-fury-on-zelenskys-men-details-101688098469567.html

²¹ Reuters, 27. november 2023: *Putin approves big military spending hikes for Russia`s budget*, www.reuters.com/world/europe/putin-approves-big-military-spending-hikes-russias-budget-2023-11-27/

²² Reuters, 5. juli 2022: *Russian parliament passes first vote on war economy measures*, www.reuters.com/world/europe/duma-gives-first-approval-laws-moving-russia-towards-war-economy-2022-07-05/

²³ Evraz, 20. juli 2022: *Response to press speculations*, www.evraz.com/en/news-and-media/press-releases-and-news/response-to-press-speculations/ (sist besøkt 24. juni 2024)

²⁴ Brev fra Etikkrådet til Evraz Plc., 23. oktober 2023 – sendt per post og e-post (ir@evraz.com)

Et utkast av denne tilrådingen er forelagt Evraz, som er invitert til å gi eventuelle merknader.²⁵ Heller ikke dette er besvart fra selskapets side.

4 Etikkrådets vurdering

Etikkrådet har på grunnlag av tilgjengelig informasjon vurdert om det er en uakseptabel risiko for at Evraz medvirker til grove brudd på grunnleggende etiske normer gjennom å bidra til Russlands aggresjonskrig i Ukraina.

Etikkrådet anser det som sannsynlig at Evraz leverer materialer som er av vesentlig betydning for å opprettholde Russlands krigsinnsats i Ukraina. Stål er en kritisk innsatsfaktor for produksjon av stridsvogner og annet militært materiell.

Etikkrådet har lagt betydelig vekt på at UVZ omtales som den største, og i enkelte sammenhenger den eneste produsenten av stridsvogner i Russland. Det synes uomstridt at Evraz har levert stål til UVZ. Evraz har ikke besvart Etikkrådets spørsmål om det fremdeles leverer stål til UVZ. I lys av at selskaper i Russland i økende grad blir pålagt å bidra med varer og tjenester til militæret, er det en nærliggende risiko for at stål og kjemikalier produsert av Evraz vil bli benyttet i produksjon av militært materiell. Fabrikken kontrollert av UVZ hvor stålet har blitt levert, rapporteres å ha avsluttet produksjon til sivile formål og produserer dermed utelukkende krigsmateriell, herunder stridsvogner.

Etikkrådet legger til grunn at Evraz' leveranser vil bli vanskelige å erstatte om de skulle opphøre. Den geografiske nærheten til UVZs fabrikk og de logistiske tilpasningene som er gjort mellom fabrikkene, knytter virksomhetene tett sammen. Det er også grunn til å anta at det er snakk om store kvanta som vanskelig lar seg erstatte.

Etikkrådet har merket seg at Evraz offentlig har benektet å levere stål eller andre produkter til militært bruk. Selskapet har imidlertid ikke besvart Etikkrådets gjentatte henvendelser angående konkrete påstander om dette. Selskapet har heller ikke opplyst hvordan det faktisk sikrer at produktene ikke får militær anvendelse. I mangel av etterprøvbare informasjon fra selskapet legger Etikkrådet vekt på at andre kilder sannsynliggjør at stål fra Evraz blir brukt i militær produksjon. Så lenge stålproduksjonen og den russiske krigføringen pågår, er det grunn til å tro at dette vil fortsette.

---

²⁵ Brev fra Etikkrådet til Evraz Plc., 25. mars 2024 – sendt per post og e-post (ir@evraz.com)

Utfra en samlet vurdering mener Etikkrådet at det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til særlig grove brudd på etiske normer, og anbefaler at selskapet utelukkes fra fondet.

5 Tilråding

Etikkrådet tilrår å utelukke Evraz Plc fra Statens pensjonsfond utland.

***

Svein Richard
Brandtzæg
Leder

(Sign.)

Siv Helen Rygh
Torstensen

(Sign.)

Cecilie
Hellestveit

(Sign.)

Vigdis Vandvik

(Sign.)

Egil Matsen

(Sign.)